

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud võivad olla vastutavad keskkonnakahjustuste eest, mis on põhjustatud tegevusega, millega tegeletakse üldsuse huvides seadusest tuleneva volituse alusel, nagu pumbajaama käitamine põllumajandusmaa kuivendamiseks

Aastatel 2006–2009 klassifitseeriti osa Schleswig-Holsteini liidumaa lääneosas asuvast Eiderstedti poolsaarest (Saksamaa) „kaitsealaks“, muu hulgas kaitsealuse merelinnu mustviirese (*Chlidonias niger*) esinemuse tõttu. Keskkonnajuhtimiskava kohaselt majandatakse selle liigi kaitseala ka tänapäeval enamasti traditsiooniliselt suurte rohumaadena. Eiderstedti poolsaarel on selle asustamiseks ja põllumajanduslikuks kasutamiseks vajalik kuivendusvõrgu rajamine. Selleks käitab avalik-õiguslikust juriidilisest isikust Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, veekasutuse ja maaparandusega tegelev organisatsioon, pumbajaama, mis kuivendab kogu sellega hõlmatava territooriumi. Pumpamistoimingud, mis alandavad veetaset, kuuluvad pinnaveekogude haldamise ülesande alla, mis tuleneb talle seadusest kui avalik-õiguslik kohustus.

Kuna keskkonnakaitseühendus Naturschutzbund Deutschland - Landesverband Schleswig-Holstein leidis, et Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt oli pumbajaama käitamisega põhjustanud mustviirest kahjustavaid keskkonnakahjustusi, esitas Naturschutzbund Deutschland Põhja-Friisimaa kreisile keskkonnakahjustuste piiramise ja parandamise meetmete võtmise taotluse, mis jäeti rahuldamata. Oma taotluse põhjendamiseks tugines ühendus Saksamaa õigusnormidele, millega võeti üle direktiiv 2004/35 keskkonnavastutuse kohta¹. Selle direktiiviga on kehtestatud keskkonnavastutuse raamistik, et ära hoida ja parandada muu hulgas keskkonnakahjustusi, mis on ametialase tegevusega põhjustatud eelkõige elupaigadirektiivis² ja linnudirektiivis³ nimetatud liikidele ja elupaikadele.

Direktiivi 2004/35 I lisa kolmanda lõigu teine taane võimaldab liikmesriikidel siiski näha omanikele ja ettevõtjatele ette erandi keskkonnavastutusest, kui liikidele ja elupaikadele põhjustatud kahjustused tulenevad asjassepuutuva territooriumi tavalisest majandamisest. Saksamaa on seda võimalust kasutanud.

Just niisuguses kontekstis otsustas Bundesverwaltungsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus), lahendades edasikaebust keskkonnakaitseühenduse taotluse rahuldamata jätmise peale, paluda Euroopa Kohtul selgitada, kas ja millistel tingimustel võib niisugust tegevust nagu pumbajaama käitamine põllumajandusmaa kuivendamiseks pidada tulenevaks „territooriumi tavalisest majandamisest“ direktiivi 2004/35 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus Euroopa Kohtul lisaks täpsustada, kas niisugust tegevust võib seetõttu, et sellega tegeletakse üldsuse huvides seadusest tuleneva volituse alusel, pidada „ametialaseks tegevuseks“ direktiivi 2004/35 mõttes.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT 2004, L 143, lk 56; ELT eriväljaanne 15/08, lk 357).

² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7).

Euroopa Kohus sedastas oma 9. juuli 2020. aasta otsuses, et mõistet „territooriumi tavaline majandamine“ tuleb mõista nii, et see hõlmab kõiki meetmeid, mis võimaldavad kaitsealuseid liike või looduslikke elupaiku sisaldava territoriumi head haldamist või korraldust, mis muu hulgas on kooskõlas üldiselt lubatud põllumajandustavaga.

Selle kohta täpsustas Euroopa Kohus, et elupaigadirektiivi ja linnudirektiivi alusel kaitstud liike ja looduslikke elupaiku sisaldava territoriumi majandamist saab pidada tavaliseks vaid siis, kui selle majandamise raames järgitakse neis direktiivides ette nähtud eesmärgid ja kohustusi ja muu hulgas kõiki majandamismeetmeid, mille liikmesriigid on nende direktiivide alusel kehtestanud, nagu meetmed, mis sisalduvad direktiivi 2004/35 I lisa kolmanda lõigu teises taandes nimetatud loodusliku elupaiga registris või sihtdokumentides. Neil asjaoludel asus Euroopa Kohus seisukohale, et territoriumi „tavaline majandamine“ võib muu hulgas hõlmata sel territoriumil toimuvaid põllumajanduslikke tegevusi, sh vältimatuid kõrvaltegevusi, nagu niisutus ja kuivendamine ning seega ka pumbajaama käitamine.

Euroopa Kohus täpsustas lisaks, et kohus, kel tuleb hinnata, kas majandamismeede on tavaline või mitte, võib juhul, kui loodusliku elupaiga registris ega sihtdokumentides ei ole piisavalt teavet, nende dokumentide hindamisel arvestada elupaigadirektiivis ja linnudirektiivis ette nähtud eesmärgid ja kohustusi ning võtta abiks nende direktiivide ülevõtmiseks kehtestatud riigisisest normid või, nende puudumise korral, niisugused riigisisest normid, mis on kooskõlas kahe viimati nimetatud direktiivi vaimu ja eesmärkidega.

Lisaks tuletas Euroopa Kohus meelde, et vastavalt direktiivi 2004/35 I lisa kolmanda lõigu teisele taandele võib territoriumi tavaline majandamine tuleneda ka omanike või ettevõtjate varasemast praktikast. Euroopa Kohus sedastas, et see reegel hõlmab majandamismeetmeid, mida on kasutatud piisavalt pika ajavahemiku jooksul enne kahjustuse ilmumist ning mis on üldtunnustatud ja juurdunud, nii et neid saab pidada asjassepuutuval territoriumil tavapäraseks, ent seda siiski tingimusel, et nende meetmetega ei seata ohtu elupaigadirektiivis ja linnudirektiivis ette nähtud eesmärkide saavutamist ja kohustuste täitmist.

Mis puudutab küsimust, kas tegevus, millega avalik-õiguslik juriidiline isik tegeleb üldsuse huvides seadusest tuleneva volituse alusel, nagu pumbajaama käitamine põllumajandusmaa kuivendamise eesmärgil, võib kujutada endast „ametialast tegevust“ direktiivi 2004/35 tähenduses, siis kinnitas Euroopa Kohus, et see väljend hõlmab – vastandina puhtisiklikele või kodustele tegevustele – kõiki ametialases raamistikus läbiviidavaid tegevusi, sõltumata sellest, kas neil on seos turuga või kas need on konkureeriva iseloomuga.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127